

סיכומי ספר העדר לשנת תשמ"א 1980/81

יאיר זליגר, ה.מ.ב.

פרה בעלת תנובת חלב זהה אך בתכולת שומן של 3.4%, תנובתה תהיה 9,090 ק"ג חמ"מ שנתית.

פרה המניבה תנובת חלב זהה עם 3.2% שומן, תנובתה תהיה 8,910 ק"ג חמ"מ.

התשלום ליצרן מאפריל 1981 בנוי על יחס שומן חלב 10:1.

ליד נתון זה בדו"ח מופיע דירוג המשק בתנובת החמ"מ השנתית של הפרות, ואמנם ישנם הבדלים בין דירוג זה לדירוג המשקים לפי תנובת חלב בלבד.

תנובת החלב והשומן

לראשונה מתשל"ז עלתה תנובת החלב באופן משמעותי בתשמ"א לעומת השנה הקודמת ב-263 ק"ג: 8,355 ק"ג לעומת 8,092 (3.3%+). תנובת השומן גדלה גם היא ב-12 ק"ג: 276.6 ק"ג לעומת 264.2 בתש"ס ותכולת השומן הגיעה בשנה זו ל-3.31%, לעומת 3.27% אשתקד (טבלה 1).

את העליה בכמות החלב ניתן ליחס גם לשינויים שחלו במדיניות מחירי החלב. בגלל נסיגה מ"המהפך החלבי" הפכו הסובסידיות למרכיב חשוב במחיר החלב, ובעקבות זאת עלתה צריכת החלב מעבר לייצור לעומת מצב הפוך שהיה בשנה הקודמת. את הגידול בכמות שומן החלב אפשר להסביר בשינוי יחס המחירים מזון גס-מרוכז ובפרט בהגדלת מרכיב גרעיני הכותנה במנת המזון.

התפלגות המשקים השיתופיים לפי תנובת החלב

תנובת שיא של 10,070 ק"ג חלב בממוצע לפרה הושגה בעדר מעגן מיכאל. זהו שיפור של 51 ק"ג לעומת השיא הקודם משנת תשל"ז שהושג גם הוא במשק זה. מעיון בנתוני תנועת העדר של רפת מעגן מיכאל מתברר שאחוז

זו השנה השניה ברציפות שסיכום תנובות העדרים השיתופיים נעשה ישירות על ידי המחשב. בהשוואה לשנים קודמות שיטה זו:

(1) מקטינה את כמות העבודה המושקעת בהפקת הדו"ח;

(2) משפרת את מהימנותו על ידי בדיקות לוגיות, לדוגמה, השוואת סה"כ החלב ביום הביקורת לכמות החלב של שלושת החליבות ערב, בוקר, צהריים וכד'.

מכיוון שסיכום התנובה ותנועת העדר של כל משק, נעשה על ידי מבקר החלב (ורק אז הוא מועבר לעיבוד במחשב) רק במשק השיתופי ולא ברפת המשפחתית – גם בשנה זו אין באפשרותנו לעבד את נתוני ביקורת החלב של המושבים ועל כך יש להצטער. כאשר קובץ הנתונים יהיה נקי משגויים, ניתן יהיה להפיק דו"חות שיכללו גם את נתוני המושבים.

בדו"ח תשמ"א המתפרסם בחוברת זו, והמאחד בתוכו נתוני משקים החולבים פעמיים ו-3 פעמים ביממה, הוכנסו כמה שינויים:

(1) אחוז הפרות בחליבה – נתון זה יכול לשמש בסיס להשוואה בין הרפתות, כי הוא מושפע ממספר המבכירות שהמליטו וממספר הפרות היוצאות בשנה האחרונה.

(2) ק"ג חמ"מ ממוצע לפרה בעדר ודירוג המשקים לפי תוצאה זו בנוסף לתנובת החלב והשומן למעשה. נתון זה משקף את תנובת החלב כפי שהיא, אך במצב של חלב מתוקן מחיר שומן, ביחס של 10:1, כלומר מחיר 1 ק"ג שומן = מחיר 10 ק"ג חלב, לפי הנוסחה:

$$\text{ק"ג חמ"מ} = \frac{(\text{אחוז שומן})}{10} + 0.67 \text{ ק"ג חלב}$$

כאשר הבסיס לחישוב הוא 3.3% שומן.

פרה שתנובתה 9,000 ק"ג חלב בתכולת שומן של 3.3% – תנובתה תהיה זהה גם בחמ"מ: 9,000 ק"ג.

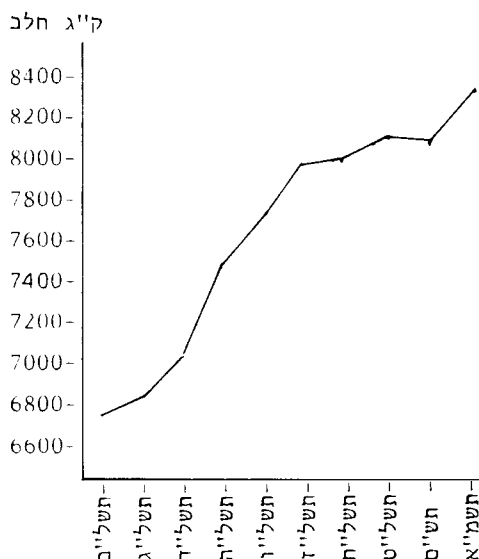
טבלה 1. תוצאות ביקורת החלב והשימוש בשנת תשמ"א 81/1980, קיבוצים ומושבים שיתופיים, 2 ר3 חליבות

נקו	מחו	נמכרו	המליטו		ק"ג חלב למרה		%	השומן	%	מרות בעדר	החודש
			מבכירות	מרות	חולבות	בעדר					
39	29	1,405	1,882	3,989	24.7	20.1	3.33	81.6	50,379	אוקטובר	
	34	1,473	2,046	4,273	25.7	21.0	3.35	81.8	50,896	נובמבר	
3	27	1,651	2,124	4,058	26.9	22.1	3.37	82.2	51,328	דצמבר	
	28	1,501	2,057	3,866	27.2	22.9	3.37	84.3	51,863	ינואר	
54	35	1,705	1,930	4,031	27.6	24.2	3.37	87.7	52,063	פברואר	
	28	1,468	1,790	3,146	28.0	25.3	3.27	90.2	52,395	מרץ	
	27	1,544	1,607	2,454	27.9	25.6	3.29	91.8	52,416	אפריל	
	32	1,202	1,382	1,795	27.7	25.2	3.22	90.8	52,568	מאי	
	13	1,313	1,215	1,677	26.8	24.0	3.29	89.2	52,468	יוני	
	25	1,185	1,145	2,175	25.6	22.5	3.31	87.7	52,417	יולי	
7	31	1,358	1,339	2,793	24.8	21.2	3.28	85.4	52,366	אוגוסט	
1	36	1,493	1,636	3,004	24.7	20.4	3.29	82.8	52,470	ספטמבר	
104	345	17,298	20,153	37,261	26.51	22.89	3.31	86.3	51,969	ממוצע/סיכום	
207	365	19,295	19,135	36,169	25.75	22.17	3.27	86.1	51,322	תש"ס	

ממוצע לפרה בשנת תשמ"א: 8.355 ק"ג חלב, 276.6 ק"ג שומן, 3.31%

ממוצע לפרה בשנת תש"ס: 8.092 ק"ג חלב, 264.6 ק"ג שומן, 3.27%.

ציור 1. תנובת חלב שנתית ממוצעת לפרה, קיבוצים ומושבים שיתופיים, תשל"ב-תשמ"א

בעדרים הבאים עלתה תנובת החלב הממוצעת לפרה באופן משמעותי: אילות 2,718 (!) ק"ג, קרית ענבים 1,281 ק"ג, מענית 1,269 ק"ג, נירים 1,195 ק"ג, פלמחים 1,177 ק"ג, חצרים 1,173 ק"ג, עינת 1,058 ק"ג, רעים 1,044 ק"ג, בארות יצחק 1,029 ק"ג וצורעה 1,023 ק"ג. ירידה בולטת בתנובת החלב חלה בקיבוץ גשר - 1,002 ק"ג.

טבלה 2. התפלגות העדרים לפי התנובה הממוצעת לפרה, תשל"ב-תשמ"א

ק"ג חלב/פרה	תשל"ב	תשל"ג	תשל"ד	תשל"ה	תשל"ו	תשל"ז	תשל"ח	תשל"ט	תש"ס	תשמ"א
10,001 ויותר	1	1	2	4	6	11	10	14	16	27
10,000-9,001	6	8	29	60	78	86	92	88	100	100
9,000-8,001	65	65	81	104	88	85	73	74	54	54
8,000-7,001	97	97	79	45	27	11	6	5		
7,000-6,001	25	17	14	3	1					
6,000 ופחות										
ממוצע לפרה	6,748	6,850	7,032	7,486	7,764	7,996	8,009	8,117	8,092	8,355
מספר המשקים בביקורת	188	186	184	185	188	189	187	186	183	182

המלטות המבכירות במשק זה הוא 49% לעומת 35% בממוצע ארצי. אחוז היציאה מגיע ל-43% לעומת 34% בממוצע ארצי. תופעה זו התרחשה בעיקר בחודשים פברואר - ספטמבר 1981 והביאה להגדלת העדר מ-254 פרות באוקטובר 1980 ל-312 פרות בספטמבר 1981.

מספר המשקים שפרותיהם הניבו בתשמ"א 9,000 ק"ג ויותר עלה ל-28 לעומת 16 בתש"ס (טבלה 2). ממוצע התנובה לפרה בקבוצה זו היה כמעט זהה בתשמ"א - 9,280 ק"ג - לעומת 9,276 ק"ג בתש"ס. גדל גם מספר העדרים שתנובת פרותיהם נעה בין 8,000 ל-9,000 ק"ג. כמו כן התחזקה המגמה של ירידה במספר הרפתות שתנובת פרותיהן נעה בין 7,000 ל-8,000 ק"ג. אפשר לציין בסיפוק שלראשונה בתולדות הענף, לא פחתה התנובה השנתית הממוצעת בכל יחידות המשק השיתופי מ-7,300 ק"ג.

לא נשאר אף משק אחד מתחת לרמה זו מכל 122 המשקים שבשנת תשל"ב אפילו לא הגיעו ל-7,000 ק"ג! התנובה השנתית של הפרה בעדר השיתופי עלתה בעשור תשל"ב-תשמ"א ב-1,607 ק"ג, כאשר העליה איננה אחידה בשנים אלה (ציור 1).

מספר המשקים החולבים פעמיים ביממה נשאר יציב בתשמ"א: 6, למעט משק אורים שעבר ל-2 חליבות ביממה בחודש אוגוסט 1981. תנובת פרותיהם עלתה ב-620 ק"ג (+8.5%) ל-7,869. בגלל מיעוט מספרם לא ניתן להתייחס לנתונים אלה.

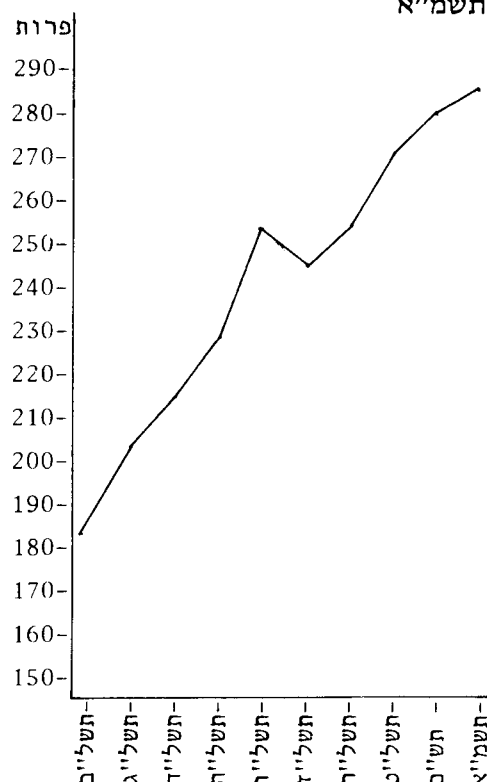
תנובת השומן הגבוהה לפרה בתשמ"א הושגה ברפת שדות ים: 338 ק"ג לפרה. במשק זה הושגה גם תנובת החמ"מ השניה בגודלה בעדר הישראלי (9,732 ק"ג), אחרי מעגן מיכאל שהגיע לתנובת חמ"מ של 10,064 ק"ג.

היקף העדרים

הדו"ח כולל 182 משקים שיתופיים שביצעו ביקורת חלב ושומן באופן סדיר במשך 12 חודשים בשנה. נתוני ביקורת החלב של אלוני אבא ובית גוברין לא פורסמו כיוון שלא בוצעה אצלם בדיקת שומן במשך כמה חודשים. במשק רגבה לא בוצעה זו השנה השניה ביקורת חלב ושומן בגלל אי התקנת ציוד מתאים.

מספר הפרות בביקורת חלב ושומן עלה ל-52,000 בקרוב, כאשר ממוצע מספר הפרות למשק הגיע ל-285.5, עליה של 1.3% לעומת תש"ס. הצימצום בעדר בתחילת שנת 1980, כתוצאה מהמהפך החלבי, נבלם בחודשים אוגוסט-אוקטובר 1980, ומאז גדל מספר הפרות והגיע בספטמבר 1981 להיקף הדומה לזה שהיה בנובמבר 1979.

הגדלת היקף העדר התבטאה באחוז יציאה נמוך יחסית, 34% לעומת 38% בתש"ס. מאז תשל"ט התקדם גידול העדר השיתופי בקצב איטי. בפעם הראשונה לא נותר אף עדר שיתופי

טבלה 3. התפלגות העדרים לפי מספר הפרות, תשל"ב-תשמ"א

פרות	תשל"ב	תשל"ג	תשל"ד	תשל"ה	תשל"ו	תשל"ז	תשל"ח	תשל"ט	תש"ס	תשמ"א
עד 150	49	26	18	12	8	12	5	1	1	
151-200	85	73	54	47	39	37	32	19	16	11
201-250	31	52	57	55	55	60	69	74	66	57
251-300	16	21	36	39	44	42	43	40	45	59
301-350	5	8	10	19	26	25	21	31	32	23
351-400	2	5	6	8	8	8	8	11	11	17
401-450		1	2	2	5	2	7	4	7	8
451-500			1	2	2	2	1	4	2	5
501 ויותר				1	1	1	1	2	3	2
ס"ה משקים	188	186	184	185	188	189	187	186	183	182
סה"כ פרות	34,469	38,213	39,951	44,381	47,604	46,505	47,457	50,385	51,322	51,969
ממוצע פרות למשק	183.4	205.5	217.1	229.3	253.2	246.1	253.8	270.9	280.4	285.5

בהיקף של פחות מ-150 פרות. כמו כן פחת בצורה ניכרת מספר העדרים שמספר הפרות בהם נע בין 201 ל-250 (טבלה 3). המגמה של העליה במספר העדרים שמספר פרותיהם נע מ-300 עד 500, נמשכה גם בתשמ"א. גם בשנה זו העדר הקטן ביותר הוא של מבקיעים, עם 154 פרות, והגדול – של גבעת חיים-מאוחד אשר מונה 745 פרות. בעשור האחרון גדל העדר השיתופי ב-17,500

פרות כאשר קצב הגידול איננו אחיד (ציור 2). מאז תשל"ט העליה בהיקף העדר איטית ומושפעת ממדיניות ממשלתית של הטלת מכסות, ביטול סובסידיות והחזרתן לאחר שנה. בהתאם לנתונים המצויים בידינו בשנה זו יש לצפות לגידול מתון בעדר השיתופי ואולי אף לשיפור מסויים בתנובת החלב והשומן בתשמ"ב.

מדינת ישראל/משרד החקלאות
האגף להגנת הצומח ולבקורת
המחלקה לבקורת טיב המספוא
רח' דרור 6, יפו, 61150

אל: ציבור רופאים, מדריכים, מרכזי ענפים ומגדלים
מאת: י. בנבנישתי, מנהל המח' לבקורת טיב מספוא, יפו.

א.ג.נ.,

הנדון: נוהל פניה לבדיקת תערובת

- א. בעת תקלה ו/או חשד בתערובת יש לפנות "למחלקה לבקורת טיב מספוא" באמצעות רופא או מדריך בלבד.
לאחר פניה כזו מפקח המחלקה יסע למקום הארוע ויטול דוגמאות בהתאם לנסיבות הדוגמאות ייבדקו במעבדת המחלקה והתוצאות יועברו לכל הנוגעים בדבר.
ב. דוגמאות אשר יועברו אלינו באמצעות רופא, מדריך או איש אחר ייבדקו תמורת תשלום בלבד בהתאם לתעריף כמפורט:

שקל	115.-	בדיקת גוסיפול (בדיקה כפולה)
"	140.-	בדיקת חלבון (בדיקה כפולה)
"	85.-	בדיקת תאית
"	15.-	בדיקת רטיבות
"	35.-	בדיקת שומן
"	30.-	בדיקת אפר (בדיקה כפולה)
"	115.-	בדיקת סידן (בדיקה כפולה)
"	115.-	בדיקת זרחן (בדיקה כפולה)
"	85.-	בדיקת שמן
"	85.-	בדיקת מלח (בדיקה כפולה)

במקרה כזה יש לצרף לדוגמא המועברת אלינו התחייבות כספית לכיסוי הוצאות הבדיקה,

בברכה,

י. בנבנישתי
מנהל המחלקה

העתק:

מר ש. אלחנן, כאן
מר א. ברוש, כאן